

Весна Радић,
Народни музеј, Београд.
Вујадин Иванишевић,
Археолошки институт, Београд

УДК 902.01(497.11)
737.1..653"(497.11)

ОСТАВЕ СРПСКОГ СРЕДЊОВЕКОВНОГ НОВЦА У ЗБИРЦИ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У БЕОГРАДУ

УВОД

У Народном музеју у Београду налази се и чува највећа ризница српског средњовековног новца. У оквиру ње, систематска збирка, многобројне оставе и појединачне колекције представљају камен темељац за изучавање националног новчарства. Имајући ово у виду аутори су започели њихову систематску обраду и каталогизацију са основном идејом да у проучавању српског средњовековног новца из музејске колекције пре свега анализа остава може да пружи драгоцене податке и да дâ одговоре на питања везана за његову хронологију, величину емисија и калупе. Обради ових налаза дат је приоритет.

Овом приликом класификована су 32 депоа са 6.930 комада српског средњовековног новца и свих других савремених ковања. Извршено је опредељивање по владарима, номиналама, ковницама, емисијама, сиглама и референцама према најпозванијим каталогозима. Сви примерци новца су измерени. На овај начин добијени су основни подаци о оставама новца, док је за другу фазу рада предвиђена комплетна анализа депоа са свим потребним описима.

На првом степену обраде добијена је солидна основа за тумачење оптицаја новца од почетака ковања српских динара крајем XIII века до средине XV века, када је Србија потпала под Османско царство. Оставе новца из збирке Народног музеја у Београду илуструју целокупно српско новчарство и представљају кључ за тумачење ковања и оптицаја новца на нашим просторима.

Ковање новца за време краља Стефана Драгутина, Стефана Уроша II Милутина и Стефана Владислава II може се јасно сагледати из остава похрањених у Народном музеју: Тетово (Скопље), Дучина, Босна(?), Постење, Добриште и Крагујевац. Ови налази нам јасно предочавају успон новчарства у Србији и његову експанзију кроз развој монетарних односа и отварање нових ковница.

Раздобље владавине краља Стефана Уроша III и цара Стефана Душана најбоље је документовано. Реч је о великом броју депоа са бројним похрањеним новцем:

Жабаре, Прилужје (Придворица и Призрен), Нови Бановци, Соко Бања, Генерал Кантарцијево (Варна), Белово, Кичево 1, остава са непознатим местом налаза, Урошевац и Нови Пазар. У оквиру ових остава заступљене су бројне врсте и њихове емисије које одсликавају једно развијено и добро организовано новчарство.

Раслојавање новчаног система за време владавине цара Стефана Уроша V и појава паралелних ковања краља Вукашина и других обласних господара посведочено је у новчаним налазима из Бујановца, Гњилана–Урошевца, Коштунића, Ђаковице–Раче, Стобија, Смедеревске Паланке и нарочито Кичева 2. Ова последња остава представља кључ за разумевање све сложености новчаних односа у овом раздобљу.

Време кнеза Лазара, Вука Бранковића и потчињених великаша приказано је у оставама из Чуке, Мрамора и Малог Боњинца. Иако малобројне, оне одсликавају сву дубину кризе у којој су се нашле српске земље у последњој четвртини XIV века.

Карта 1 – Оставе средњовековног новца са територије Србије, Македоније и Босне у збирци Народног музеја у Београду

Map 1. Hoard of Serbian Medieval coins on territory of Serbia, Macedonia and Bosnia in Belgrade National museum collections

Последњем раздобљу ковања новца у средњовековној Србији припадају налази из Прокупља, Сота, Банатске Дубице, Поденија и Раброва. Ове оставе у којима су заступљена ковања других земаља и градова сведоче да се деспотовинама суочила, после политичког и привредног окретања ка Угарској, са друкчијом економском структуром, свакако под утицајем развоја трговине.

Са приказаним оставама не завршава се списак депоа похрањених у збиркама Народног музеја у Београду. Српски новац се налази, додуше у малом броју, у оставама босанског новца. Исто тако су поједини велики налази данас расути у оквиру систематске збирке Народног музеја, као што су велика остава из Косова Польја, откривена 1873. године, депо динара са заставом из Студенице, пронађена 1908. године и остава из Смедерева из 1914. године (Димитријевић 1981, 30–32, бр. 66; 11–12, бр. 16; 24, бр. 47: са старијом литературом). Ту су и депои који се налазе у оквиру појединих колекција, као што је збирка Ковачевић, у којој се налази остава из Винче, пронађена 1902. године (Бајаловић – Хаџи-Пешић 1977, 100), као и други налази. Додајмо на крају да је збирка Народног музеја у Београду недавно обогаћена још једном изузетном оставом – депоом трахеја краља Радослава, која је откривена на тврђави Рас 1972. године (Гај-Поповић 1976, 121–132; Гај-Поповић 1985, 102–118).

Пред истраживачима се налази велики задатак да прикажу изузетно богат и бројан нумизматички материјал, као и да из фондова Музеја реконструишу и оне „изгубљене“ налазе, што ће све заједно допринети свестранијем упознавању новчарства средњовековне Србије.

Тетово (Скопље) (О. инв. бр. 951) – 51

Народни музеј у Београду је 1975. године набавио мањи део једне веће оставе која је, према понуђивачу, откривена у предграђу Скопља. Реч је о делу налаза који је откривен у околини Тетова. Преглед ове значајне оставе дао је В. Јовановић, према коме је овај депо нађен у околини Тетова и бројао је преко 4.500 грошева. Од тог броја 5% је припадало српском новцу, и то искључиво динарима краља Стефана Драгутина. Важност ове оставе је то што је реч о најстаријем познатом налазу српских динара, похрањеном око 1280–1281. године. Остава се завршава грошевима Ј. Контаринија (1275–1280) (Јовановић 1980, 169–185). На основу увида у очувани део оставе у Народном музеју у Београду, преглед В. Јовановића можемо допунити новим податком – да су се у остави налазили и грошеви Е. Дандола (1192–1205). Време похрањивања: око 1280. године.

Дучина (О. инв. бр. 865) – 67

Остава из Дучине откупљена је 1968. године (Гај-Поповић 1974, 51; Бајаловић – Хаџи-Пешић 1977, 100–101; Мирик 1981, 103, бр. 440). Нађена је на граници села Дучина и Стојника и у њеном саставу налазила се само једна врста новца – динари са заставом краља Стефана Уроша II Милутина. Остава је значајна јер се ради о налазу динара краља Милутина на територији којом је управљао његов брат Драгутин. Поред овога, новац се стилски разликује од динара исте врсте нађени у оставама из јужних српских земаља, из Рашке. Напоменимо само највеће: Добриште и Постење. Све ово нас упућује да поменуту варијанту динара са заставом, заступљену у остави из Дучине, повежемо са ковницом на Руднику

и са њеним запоседањем од стране краља Милутина 1301. године (Динић 1955, 49–80). Време похрањивања: после 1301. године.

Босна(?) (О. инв. бр. 650; 1083) – 147

У оквиру наводне оставе из Босне, набављене у два различита наврата: 1961. и 1988. године од истог понуђивача, налазимо у оба дела две хронолошки јасно и по вредности издвојене групе новца. У прву спадају фризашки пфенизи, а у другу динари са заставом краља Милутина и венецијански грошеви. Верујемо да је овде реч о две сасвим различите оставе новца спојене у једну. Засебну целину представљао би крстати динар краља Стефана Уроша III Дечанског, који је накнадно приододат налазу. Време похрањивања: између 1300. и 1310. године.

Постење (О. инв. бр. 248) – 8

У збирци Народног музеја у Београду налази се 8 динара из велике оставе из Постења, код Новог Пазара, откривене 1956. године. Исти број се чува у бившем Музеју 25. мај у Београду, док се главнина депоа од 691 комада, коју чине српски динари и венецијански грошеви, налази у Музеју Рак у Новом Пазару (Metcalf 1965, 208, 210; Mirkik 1981, 113, бр. 513 и 517; Димитријевић 1981, 7, 36–38, бр. 8; Ivanišević 1993, 203–207). Време похрањивања: између 1311. и 1315. године.

Добриште (О. инв. бр. 1106) – 325

Остава из Добришта, код Тетова, откупљена је у Скопљу у два наврата, 1935. и 1937. године (Lederer 1939, 7–8; Metcalf 1965, 191–210; Mirkik 1981, 107, бр. 470 и 111, бр. 496). Налаз је детаљно публиковао Р. Марић као оставу с непознатог налазишта на југу наше земље (Марић 1956, 169–233), а допунио га је С. Димитријевић (Димитријевић 1981, 6–7, 36–38, бр. 7).

Приликом поновне обраде овог налаза исправљена је атрибуција појединачних емисија венецијанских матапана. Налазу је данас приододато 13 нових новчића: 9 српских динара у распону од краља Стефана Душана до Вука Бранковића и 4 угарска денара. Време похрањивања: између 1311. и 1315. године.

Крагујевац (О. инв. бр. 1101) – 88

Остава из Крагујевца откривена је 1928. године у гружанском мајдану, у керамичком суду. Први ју је поменуо Г. Чремошник, који је навео да се налаз састојао од 46 динара краља Милутина, 49 краља Драгутина и 1 динара краља Владислава – укупно 96 новчића (Чремошник 1933, 20–23; Чремошник 1959, 10–11). Реч је о важном налазу динара кованых на Руднику. Оставу је детаљно обрадио Р. Марић, који је том приликом објавио свега 88 динара, прикључивши депоу нову врсту – динаре са заставом краља Стефана Драгутина (Марић 1956, 151–167; Марић 1962, 245–247). Налаз није очуван у свом првобитном облику и он је, према Б. Сарији, бројао око 180 динара (Saria 1954, 39, нап. 49; Metcalf 1965, 210–211; Димитријевић 1981, 7, 36–38, бр. 9; Mirkik 1981, 109, бр. 486). Време похрањивања: између 1316. и 1325. године.

Жабаре (О. инв. бр. 1103) – 38

Оставу из Жабара или Божурња, набављену 1937. године, детаљно је публиковао Р. Марић у својим Студијама из српске нумизматике, и том приликом

је обрадио 48 динара. И овај налаз, као и претходни, садржи динаре коване на Руднику. Остава је приликом доспећа у Народни музеј бројала 55 динара (Марић 1956, 235–248). Данас се у њој налази грешком 38 новчића, док је пре-осталих 10 примерака пребачено у оставу из Белова. С. Димитријевић ставља њено похрањивање у раздобље између 1337. и 1345. године (Димитријевић 1981, 9, 36–38, бр. 13; Metcalf 1965, 212–213; Mirnik 1981, 118, бр. 557). Време похрањивања: између 1331. и 1340. године.

Прилужје (Придворица (О. инв. бр. 859)) – 56; (Призрен (О. инв. бр. 823)) – 45

У Народном музеју у Београду се чувају два налаза од којих први наводно потиче из Придворице (откупљен 1967. године), а други из Призрена (набављен 1965. године). Судећи према карактеру обе групе новца у којима су заступљени искључиво крстati динари краља Стефана Уроша III и Стефана Душана, као и чињеници да су оба налаза откупљена у размаку од две године и да потичу са Косова, можемо претпоставити да се ради о јединственом налазу. Сматрамо да је реч о деловима велике оставе новца из времена краља Стефана Душана, пронађене у Прилужју 1965. године (Lederer 1966, 18; Mirnik 1981, 101, бр. 426). Овај налаз је реконструисао С. Димитријевић дајући попис типова и сигли заступљених у депоу. Ради се о највећем познатом налазу крстатих динара поменутих владара (Димитријевић 1981, 8–9, 36–38, бр. 11; 34, бр. 77). Време похрањивања: између 1340. и 1345. године.

Нови Бановци (О. инв. бр. 1102) – 418

Оставу из Нових Бановаца, откупљену за збирку Музеја 1930. године, детаљно је публиковао Р. Марић. Депо садржи 417 новчића и један обол краља Сигисмунда, који свакако не припада налазу (Марић 1956, 249–337). Ради се о највећој сачуваној остави динара са шлемом краља Стефана Душана у оквиру које налазимо и један број савремених имитација (Metcalf 1965, 214, 254, 245; Димитријевић 1981, 18, 38–42, бр. 38; Mirnik 1981, 113, бр. 511). Време похрањивања: између 1346. и 1350. године.

Соко Бања (О. инв. бр. 1001) – 124

Остава из околине Соко Бање није до сада забележена у нумизматичкој литератури. Откупљена је за збирку 1979. године. Реч је о једном од првих депоа похрањених на почетку царског периода Стефана Душана и једином те врсте нађеном на територији саме српске средњовековне државе. Слични налази су били до сада познати са простора данашње Мађарске, односно Румуније: Sövenyhaza (Димитријевић 1973, 102–104, бр. 12; Димитријевић 1981, 18–19, 38–42, бр. 40), Олтенија (Димитријевић 1973, 91–92, бр. 1; Димитријевић 1981, 19, 38–42, бр. 41), Тулчea (Oberländer–Târnoveanu 1992, 83), Доброглед (Кузев 1961, 14–15; Кузев 1988, 106–107; Oberländer–Târnoveanu 1992, 86), Валеа Тeилор (Oberländer–Târnoveanu 1992, 84). Руждавица (Герасимов 1938, 453; Димитријевић 1963, 91–152) и други. Време похрањивања: између 1346. и 1350. године.

Генерал Кантарџијево (Варна) (О. инв. бр. 922) – 14

Народни музеј у Београду добио је путем размене 1972. године 14 динара који су, према речима понуђивача, нађени у околини Варне. Реч је о већем

налазу откривеном у месту Генерал Кантарџијево, код Варне. Оставу је као део оставе из Ружденице први поменуо С. Димитријевић (Димитријевић 1974, 93–97; Димитријевић 1981, 19, 38–39, бр. 42). Ову грешку је исправио В. Јовановић, који је засебно публиковао део оставе из Генерал Кантарџијева, откупљену за своју збирку – укупно 119 динара од 154 понуђена примерка (Јовановић 1978, 119–140). Време похрањивања: између 1351. и 1352. године.

Белово (О. инв. бр. 1104) – 284

Остава је откривена у једном керамичком суду 1927. године на њиви у селу Белово, поред Дебра. Овај налаз као и оставе из Кичева, Урошевца и Новог Пазара представљају највеће налазе царских динара Стефана Душана. Депо из Белова детаљно је обрадио Р. Марић, који у кратком коментару о налазу наводи да је у чланку у листу Политика од 19. јануара 1928. године поменут и један динар цара Стефана Душана типа цар јаше на коњу, којег нема у његовом попису (Марић 1956, 339–384). С. Димитријевић није узео овај податак у свом прегледу остава српског средњовековног новца као релевантан (Димитријевић 1981, 23, 38–42, бр. 45; Димитријевић 1959, 115–133; Metcalf 1965, 214, 255–256; Mirnik 1981, 105, бр. 451 (Белово) и бр. 467 (Дебар)).

Данас је у налазу 11 динара више. 10 примерака је грешком пребачено из оставе из Жабара, као и један динар са царем и царицом који држе између себе крст (Ljubić T. VIII.8–9). Време похрањивања: између 1350. и 1355. године.

Кичево 1 (О. инв. бр. 461; 473; 827) – 191

Остава из Кичева је пронађена на локалитету Кале 1959. године. За збирку Народног музеја набављена је у три наврата: 1959. и 1966. године. Сумарни састав оставе дала је Д. Гај–Поповић (Гај–Поповић 1970, 314–316). У истом саставу, уз допуну сигли, наводи је и С. Димитријевић (Димитријевић 1981, 27–28, 42–44, бр. 57). Како до Народног музеја није стигао сав новац из овог налаза, 17 венецијанских грошева овом приликом није добило своју обраду. Време похрањивања: између 1350. и 1355. године.

Непознато (О. инв. бр. 642) – 6

Остава са непознатим местом налаза, откупљена 1961. године, могла би представљати део депоа из Урошевца на шта нас упућује њен састав.

Урошевац (О. инв. бр. 125; 779) – 435

Остава из Урошевца пронађена је 1937–1938. године, а откупљена је за Народни музеј у два наврата: 1955. и 1962. године. Оставу је сумарно описала Д. Гај–Поповић (Гај–Поповић 1970, 312–314), а допунио је комадима из своје збирке С. Димитријевић (Димитријевић 1981, 27, 42–44, бр. 56; Марић 1956а, 180, бр. 26; Димитријевић 1959, 130; Metcalf 1965, 255–256; Mirnik 1981, 116, бр. 544). Време похрањивања: пре 1355. године.

Нови Пазар (О. инв. бр. 348; 353; 407) – 252 + 8 (?)

Остава је откривена 1958. године у околини Новог Пазара, а доспела је у Народни музеј у три дела исте године. Први део оставе, 229 примерака, у основним цртама публиковала је Д. Гај–Поповић (Гај–Поповић 1970, 309–312; Mirnik 1981, 113, бр. 512). Накнадно откупљене делове овог налаза уврстио је С. Дими-

тријевић, поред још 28 примерака, у свој попис остава српског средњовековног новца (Димитријевић 1981, 29, 42–52, бр. 62: збир у табелама се не слаже са укупним бројем примерака у остави). Данас се у остави налази, као вишак, један динар деспота Ђурађа Бранковића. Време похрањивања: између 1355. и 1360. године.

Бујановац (О. инв. бр. 956) – 26

Остава из Бујановца, набављена путем размене 1976. године је, иако мала, по свом саставу особена. Наиме, реч је о налазу који, за разлику од других остава из овог раздобља, садржи практично једну врсту новца цара Уроша V, ако изузмемо један динар деспота Оливера. Време похрањивања: између 1355. и 1371. године.

Гњилане–Урошевац (О. инв. бр. 761) – 19

Ради се о малој остави новца нађеној између Гњилана и Урошевца (откупљена је 1962. године), у којој доминирају динари из времена цара Душана. Не треба искључити могућност да је реч о делу неког већег депоа. Због њеног карактера, сличности са бројним оставама из овог раздобља, тешко је можемо повезати са неким од познатих налаза. Време похрањивања: између 1355. и 1371. године.

Коштунић (О. инв. бр. 801) – 25

Остава из Коштунића, откријена 1939. и откупљена 1963. године за Народни музеј у Београду, представља један од ретких налаза царског новца из северних српских области (Марић 1956а, 180, бр. 27; Metcalf 1965, 214; Mirnik 1981, 109, бр. 485 и 106, бр. 464 (Остава из околине Чачка)). Депо је био похрањен у сребрном бокалу са накитом. Публикован је од стране Д. Гај–Поповић (Гај–Поповић 1967, 309–316), а допуњен новим врстама од стране С. Димитријевића (Димитријевић 1969, 210–215, нап. 32; Димитријевић 1981, 28, 42–51, бр. 60). Део оставе се чува у Народном музеју у Чачку. Време похрањивања: између 1365. и 1371. године.

Ђаковица – Рача (О. инв. бр. 994) – 9

Остава је нађена у селу Рача, код Ђаковице, 1979. године. Судећи по броју примерака доспелих у Народни музеј, верујемо да се ради, имајући у виду оставе из овог раздобља, само о делу неког већег налаза новца царског периода и краља Вукашина. Време похрањивања: између 1365. и 1371. године.

Стоби (О. инв. бр. 1105) – 90

Остава је откривена 1937. године у Стобима. Била је похрањена у сребрној позлаћеној посуди. Налаз је први помену Ј. Петровић (Петровић 1940, 108–109; Metcalf 1965, 214, 254; Mirnik 1981, 116, бр. 539), а детаљно га је обрадио Р. Марић (Марић 1956, 385–427; Димитријевић 1981, 30, 42–54, бр. 64). Приликом нове обраде оставе исправљено је и допуњено читање венецијанских грошева. Време похрањивања: између 1365. и 1371. године.

Смедеревска Паланка (О. инв. бр. 942) – 32

Народни музеј у Београду је 1977. године добио на поклон део једне веће оставе, нађене код Смедеревске Паланке 1966. године. Саму оставу је описао С. Димитријевић, који том приликом није навео место налаза (Димитријевић 1969, 210–215; Димитријевић 1972, 71–73; Димитријевић 1981, 28, 42–54, бр. 61). У

новије време В. Михаиловић је допунио налаз са 19 нових примерака и том приликом је обелодањено и место налаза (Михаиловић 1995, 197–212). Подаци В. Михаиловића су непотпуни јер у коначни збир нису унети они примерци које је аутор уступио Народном музеју у Београду.

Налаз је бројао око 1.060 динара и убрзо је, после откривања, распарчан. Реч је о изузетно вредном депоу и једном од ретких нађених у северним српским областима. Захваљујући овој чињеници, у њему су биле похрањене непознате и ретке врсте српских динара које сведоче о постојању различитих новчаних система и зона циркулације новца. Време похрањивања: између 1371. и 1380. године.

Кичево 2 (О. инв. бр. 1107) – 316

Налаз је откривен после Првог светског рата у Кичеву, а доспео је у Народни музеј 1921. године. Остава из Кичева са својим саставом указује на сву разноликост, разуђеност и богатство ковања новца у периоду распада царства и осамостаљења великаша. У остави налазимо новце бројних господара као и имитације венецијанских грошева, које су, судећи према изразитој стилској сличности са ковањима српског новца, коване у Србији. Оставу је детаљно публиковао Б. Сарина (Сарина 1925, 73–91; Saria 1927, 17; Metcalf 1965, 214, 254; Mimik 1981, 108), док је С. Димитријевић налаз допунио новим врстама (Димитријевић 1971, 29–31; Димитријевић 1981, 32–33, 42–54, бр. 67). Време похрањивања: између 1375. и 1380. године.

Чука (О. инв. бр. 75; 80; 86; 93) – 92

Депо похрањен у керамичком суду откривен је у засеку Чука, села Прековац, код Гњилана. Ради се о остави новца од око 200 динара, која је путем поклона и откупа у четири дела доспела током 1954. и 1955. године у Народни музеј у Београду. Део оставе се чува у Музеју Косова у Приштини. Оставу у којој доминирају динари кнеза Лазара и Вука Бранковића сумарно је први поменуо Р. Марић (Марић 1956, 432–435; Марић 1956а, 179–181, бр. 28; Gaj-Popović 1974, 49; Mirnik 1981, 106, бр. 466), док је њен најпотпунији састав дао С. Димитријевић. (Димитријевић 1967, 85–87; Димитријевић 1971, 29–31). Време похрањивања: око 1380. године.

Мрамор (О. инв. бр. 236; 237) – 24

Остава из села Мрамор откупљена је у два дела током 1957. године. Основне податке о њој дао је С. Димитријевић, који је води као оставу из Приштине (Димитријевић 1971, 27; Димитријевић 1974а, 102–104, нап. 36). Време похрањивања: између 1390. и 1400. године.

Мало Боњинце (О. инв. бр. 1108) – 177

Остава је доспела у Народни музеј 1928. године у три дела. Детаљно ју је публиковао Ј. Петровић (Петровић 1934, 14–27). Реч је о важном налазу који илуструје ковање новца у доба кнеза Лазара и Вука Бранковића и њему потчињене властеле (Metcalf 1965, 214; Mirnik 1981, 111, бр. 497). У оставу је накнадно убачено 15 турских акчи, које припадају каснијем раздобљу. Време похрањивања: између 1390. и 1400. године.

Прокупље (О. инв. бр. 21; 69) – 34

Налаз је у два наврата путем поклона и откупа током 1953. и 1954. године доспео у Народни музеј у Београду. Поред новца, у остави се налазио и накит. Депо је у три једнака дела подељен и предат на чување Народном музеју у Београду и музејима у Нишу и Прокупљу. Део налаза из Прокупља је, нажалост, украден. Оставу је сумарно први поменуо Р. Марић (Марић 1956, 433; Марић 1956б, 181, бр. 28; Metcalf 1965, 214; Mirtik 1981, 124, бр. 592). Остава из Прокупља припада ретким налазима новца који осветљавају ковање новца за време деспота Стефана Лазаревића. Реч је о најпотпунијем налазу динара деспота Стефана Лазаревића, чије се новчарство одликује великом бројем типова. Време похрањивања: између 1422. и 1427. године.

Сот (О. инв. бр. 310) – 309

Остава из Сота, код Шида, откупљена је за збирку 1971. године. Налаз, похрањен за време деспота Ђурађа Бранковића, документује циркулацију новца на нашим просторима у првој половини XV века. Поред српских динара, у остави је био похрањен новац Угарске, Аквилеје, Венеције и Дубровника. Време похрањивања: 1437. година.

Банатска Дубица (О. инв. бр. 787; 809) – 3086

Велика остава новца, накита и посуда из Банатске Дубице откупљена је за Народни музеј у Београду у два наврата током 1963. године. Прве податке о овом налазу забележио је С. Димитријевић према коме је у остави било око 200 златника и нека 2–3 кг сребрног новца. Забележен је следећи златан новац: М. Стена (1400–1413) (2), Ф. Фоскарија (1423–1457) (2) и краља Сигисмунда (7) (Димитријевић 1973, 108–109, бр. 18; Даутова-Рушевљанин 1982, 192, бр. 40). Остава припада истом раздобљу као и налаз из Сота. У депоу из Банатске Дубице налази се велика количина опсеченог угарског новца. Сви примерци парвуса (Huszár 580, 580a и 581) и дуката (Huszár 584) краља Сигисмунда су грубо опсечени. Време похрањивања: у време турско-угарских ратова вођеним у раздобљу од 1435. до 1437. године.

Подени (О. инв. бр. 1012; 1040; 1075) – 38

Налаз из Поденија, у Румунији, откупљен је у три наврата: 1981., 1983. и 1986. године. Оставу чине динари деспота Ђурађа Бранковића и акче султана Мурата II. Време похрањивања: између 1444. и 1456. године.

Раброво – 13

У остави из Раброва налазимо похрањене искључиво оболе деспota Ђурађа Бранковића. Већину налаза чини новац са именом деспота, а мањи оболи града Смедерева и Рудишта, код Авала (Петровић 1935, 29; Димитријевић 1971а, 76–77: остава из Тополовника). Време похрањивања: између 1444. и 1456. године.

Гостивар (О. инв. бр. 923) - 83

Народни музеј у Београду је путем размене 1973. године набавио једну оставу новца из околине Гостивара. У наводној остави из Гостивара налази се новац у распону од краља Стефана Драгутина до Вука Бранковића. Имајући у виду дугачак хронолошки распон и у првом реду разноликост новца сматрамо да се овде не ради о остави новца.

Библиографија

- Бајаловић -
Хаџи-Пешић 1977 М. Бајаловић - Хаџи-Пешић, Средњевековном Београду у походе, Београд 1977.
- Чремошник 1933 Г. Чремошник, Развој српског новчарства до краља Милутина, Београд 1933.
- Чремошник 1959 Г. Чремошник, Неколико напомена о Брскув и Крагујевачкој остави, *Гласник Земаљског музеја* 14 (1959), 9-11.
- Даутова-
Рушевљанин 1982 В. Даутова-Рушевљанин, Оставе средњовековног и модерног новца из Војводине, *Нумизматичар* 5 (1982), 187-196.
- Динић 1955 М. Динић, Однос између карља Милутина и Драгутина, *Зборник радова Византолошког института* 3 (1955), 49-80.
- Димитријевић 1959 С. Димитријевић, Хронологија Душановог царског новца, *Историјски часопис* 9-10 (1959), 113-138.
- Димитријевић 1963 С. Димитријевић, Контрамарке на српским и босанским средњовековним динарима, *Историјски часопис* 12-13 (1963), 91-150.
- Димитријевић 1967 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца II, *Старинар XVII*, 1966 (1967), 77-89.
- Димитријевић 1969 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца IV, *Старинар XIX*, 1968 (1969), 203-223.
- Димитријевић 1971 С. Димитријевић, Новац кнеза Лазара, Крушевац 1971.
- Димитријевић 1971a С. Димитријевић, Новац града Смедерева, Ослобођење градова у Србији од Турака 1862-1867, Београд 1971, 71-86.
- Димитријевић 1972 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца VI, *Старинар XXI*, 1970 (1972), 71-80.
- Димитријевић 1973 С. Димитријевић, Оставе српског средњовековног новца на северу од Дунава, *Историјски часопис* 20 (1973), 89-124.
- Димитријевић 1974 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца VII, *Старинар XXII*, 1971 (1974), 93-109.
- Димитријевић 1974a С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца VIII, *Старинар XXIII*, 1972 (1974), 91-106.
- Димитријевић 1981 С. Димитријевић, Оставе које садрже српски средњовековни новац из периода до 1371. године, *Споменик Српске академије наука и уметности* 122 (1981), 1-59.

- Гај-Поповић 1967 Д. Гај-Поповић, Остава српског средњовековног накита и новца из села Костунића код Чачка, Зборник радова Народног музеја 5 (1967), 309-316.
- Гај-Поповић 1970 Д. Гај-Поповић, Оставе српског средњовековног новца из збирке нумизматичког одељења Народног музеја, Зборник радова Народног музеја 6 (1970), 309-318.
- Gaj-Popović 1974 D. Gaj-Popović, Ceramic Vessels in Which Were Found Medieval Coins, *Balcanoslavica* 3 (1974), 49-58.
- Gaj-Popović 1976 D. Gaj-Popović, Monnaie du roj Radoslav, in: *Ковање и ковнице античког и средњовековног новца*, Београд 1976, 121-132.
- Гај-Поповић 1985 Д. Гај-Поповић, Новац и ковница краља Радослава, *Нумизматичар* 8 (1985), 102-118.
- Герасимов 1938 Т. Герасимов, Колективни находки на монетите през 1937-1938, *Известија на Б'лгарското Археологическо Дружество XII* (1938), 450-457.
- Ivanišević 1993 V. Ivanišević, Le début du monnayage des gros serbes, *Actes du Xle Congrès International de Numismatique*, Louvain-la-Neuve 1993, 203-207.
- Јовановић 1978 В. Јовановић, Остава средњовековних контрамаркираних динара из околине Варне (Бугарска), *Нумизматичар* 1 (1978), 119-140.
- Јовановић 1980 В. Јовановић, Остава средњовековног новца из Тетова, *Нумизматичар* 3 (1980), 169-180.
- Кузев 1961 А. Кузев, Грошове на Стефан Душан с контрамарки, *Археологија* 4.2 (1961), 14-17.
- Кузев 1988 А. Кузев, Србски грошове в Добруџа през XIV в, *Известија на Народнија музеј Варна* (39) (1988).
- Lederer 1939 H. Lederer, Dva nalaza starog novca, *Numizmatičke vijesti*, 1.4 (1939), 4, 7-8.
- Lederer 1966 H. Lederer, Mali nalaz sredovječnog srpskog novca, *Bilten Hrvatskog numizmatičkog društva* 4.9 (1966), 18.
- Марић 1956 Р. Марић, Студије из српске нумизматике, Београд 1956.
- Марић 1956a Р. Марић, Оставе старог новца у нумизматичкој збирци Народног музеја у Београду, *Саопштења Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НР Србије* 1 (1956), 179-181.
- Марић 1962 Р. Марић, Неколико напомена о Брскову и крагујевачкој остави, *Гласник Земаљског музеја* 17 (1962), 245-247.

- Metcalf 1965 D. M. Metcalf, *Coinage in the Balkans 820-1355*, Thessaloniki 1965.
- Михаиловић 1995 В. Михаиловић, Остава српског средњевековног новца из Смедеревске Паланке, *Старинар XLV-XLVI*, 1994-1995 (1995), 197-212.
- Mirnik 1981 I. Mirnik, *Coin Hoards in Yugoslavia*, Oxford 1981.
- Oberländer-
Târnoveanu 1992 E. Oberländer-Târnoveanu , Un trésor de monnaies serbes et bosniaques trouvés dans la zone des Bouche du Danube (Note préliminaire), *Нумизматичар* 15 (1992), 69-89.
- Петровић 1934 Ј. Петровић, Деспот Ђурађ Бранковић у светлу нумизматике, *Нумизматичар* 1 (1934), 10-18.
- Петровић 1935 Ј. Петровић, Нове врсте новца деспота Ђурђа Бранковића, *Нумизматичар* 2 (1935), 29.
- Петровић 1940 Ј. Петровић, Српско средњовековно благо из Стоби, Уметнички преглед 3 (1940), 108-109.
- Сариа 1925 Б. Сариа, Из нумизматичке збирке Народног музеја у Београду, *Старинар III* (1925), 61-99.
- Saria 1927 B. Saria, Numismatischer Bericht aus Jugoslawien, *Numismatische Zeitschrift* 60 (20) (1927), 10-19.
- Сариа 1954 B. Saria Die Entwicklung des altserbischen Münzwesens, *Südostforschungen* 13 (1954), 22-61.

Каталог

У каталогу остава дати су основни подаци: владар, број комада, номинал, референца, број примерака врсте и средња тежина у грамима врсте.

Референце:

- CNI *Corpus Nummorum Italicorum*, VI, Veneto (Zecche minori), Dalmazia, Albania, Roma 1922.
- Димитријевић 1959 С. Димитријевић, Нове врсте српског средњовековног новца, *Старинар IX-X*, 1958-1959 (1959), 137-168.
- Димитријевић 1966 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца I, *Старинар XV-XVI*, 1964-1965 (1966), 115-143.
- Димитријевић 1967 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца II, *Старинар XVII*, 1966 (1967), 77-89.
- Димитријевић 1968 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца III, *Старинар XVIII*, 1967 (1968), 119-138.
- Димитријевић 1969 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца IV, *Старинар XIX*, 1968 (1969), 203-223.
- Димитријевић 1974 С. Димитријевић, Нова серија нових врста српског средњовековног новца VII, *Старинар XXII*, 1971 (1974), 93-109.
- Huszár L. Huszár, *Münzkatalog Ungarn Von 1000 bis Heute*, München 1979.
- Ljubić S. Ljubić, *Opis jugoslavenskih novaca*, Zagreb 1875.
- Luschin A. Luschin von Ebengreuth, Frischer Pfennige, Beiträge zu ihrer Münzgeschichte und zur Kenntnis ihrer Gepräge, *Numismatische Zeitschrift* 55 (1922), 89-118; 56 (1923), 33-144.
- Марић Р. Марић, *Студије из српске нумизматике*, Београд 1956.
- Papadopoli N. Papadopoli, *Le monete di Venezia*, I, Venezia 1893.
- Пенчев Ј. Јурукова, В. Пенчев, *Български средновековни печати и монети*, Софија 1990.
- Pere N. Pere, *Osmanlılarda madeni paralar*, Istanbul 1968.
- Петровић J. Петровић, Новац Деспота Стефана Лазаревића, *Народна старина* 11.4 (1925), 330-344.
- Решетар М. Решетар, *Дубровачка нумизматика*, I, Сремски Карловци 1924, II, Београд 1925.
- Saria Б. Сариа, Из нумизматичке збирке Народног музеја у Београду, *Старинар III* (1925), 61-99.

Тетово (Скопље) – 51

Стефан Драгутин (1276–1316) 15:	Динар	Ljubić T. V.6–7	3	2.183
Енрико Дандоло (1192–1205) 1:	Динар	Ljubić T. V.15–18	12	2.170
Пиетро Зиани (1205–1229) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	2.070
Јакопо Тиеполо (1229–1249) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	2.090
Марио Моросини (1249–1253) 3:	Гросо	Papadopoli 1	1	2.160
Раниеро Зено (1253–1268) 7:	Гросо	Papadopoli 1	3	2.090
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) 6:	Гросо	Papadopoli 1	7	2.136
Јакопо Контарини (1275–1280) 17:	Гросо	Papadopoli 1	6	2.158
		Papadopoli 1	17	2.155

Дучина – 67

Стефан Урош II (1282–1321) 67:	Динар	Ljubić T. IV.8–18	67	2.031
--------------------------------	-------	-------------------	----	-------

Босна(?) – 147

Стефан Урош II (1282–1321) 56:	Динар	Ljubić T. IV.8–18	56	1.858
Стефан Урош III (1321–1331) 1:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	1	1.530
Interregnum (1164–1183) : 79	Пфениг	Luschin 6	79	0.741
Еберхард II (1200–1246) : 7	Пфениг	Luschin 19	5	0.982
	Пфениг	Luschin 23	1	0.820
	Пфениг	Luschin 24	1	0.890
Раниеро Зено (1253–1268) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	2.140
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) 2:	Гросо	Papadopoli 1	2	1.925
Јакопо Контарини (1275–1280) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	2.120

Постење – 8

Стефан Драгутин (1276–1316) 1:	Динар	Ljubić T. V.15–18	1	2.210
Стефан Урош II (1282–1321) 7:	Динар	Ljubić T. IV.8–18	7	1.926

Добриште – 325

Стефан Драгутин (1276–1316) 4:	Динар	Ljubić T. V.15–18	4	1.440
Стефан Урош II (1282–1321) 276:	Динар	Ljubić T. IV.1–7	11	1.955
	Динар	Ljubić T. IV.8–18	263	1.889
	Динар	Ljubić T. IV.8–18 имит.	1	1.380
	Динар	Ljubić T. IV.21	1	2.220
Пиетро Зиани (1205–1229) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	2.020
Јакопо Тиеполо (1229–1249) 4:	Гросо	Papadopoli 1	4	2.085
Раниеро Зено (1253–1268) 2:	Гросо	Papadopoli 1	2	2.115
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) 5:	Гросо	Papadopoli 1	5	2.098
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) имит. 2:	Гросо	Papadopoli 1 имит.	2	1.890
Јакопо Контарини (1275–1280) 7:	Гросо	Papadopoli 1	7	2.086
Ђовани Дандоло (1280–1289) 4:	Гросо	Papadopoli 2	4	2.105
Пиетро Градениго (1289–1311) 7:	Гросо	Papadopoli 2	7	1.926
Стефан Душан (1331–1355) 4:	Динар	Ljubić T. V.8–14	1	1.350
	Динар	Ljubić T. VIII.11	3	0.980
Стефан Урош (1355–1371) 2:	Динар	Ljubić T. IX.15–18	1	1.080
	Динар	Ljubić T. IX. 19–21	1	0.890

Време Стефана Уроша (1355–1371) 1:	Динар	Ljubić T. VIII.13	1	0.720
Вук Бранковић (c.1375–1396) 2:	Динар	Ljubić T. XII.24	1	0.940
	Динар	Ljubić T. XII.27	1	0.930
Карло Роберт (1307–1342) 1:	Парвус	Huszár 472	1	0.540
Владислав II (1490–1516) 3:	Денар	Huszár 803	3	0.563

Крагујевац – 88

Стефан Драгутин (1276–1316) 44:	Динар	Ljubić T. III.13–19	37	2.177
	Динар	Ljubić T. V.15–18	7	1.823
Стефан Урош II (1282–1321) 43:	Динар	Ljubić T. IV.1–7	1	2.110
	Динар	Ljubić T. IV.8–18	1	2.370
	Динар	Ljubić T. IV.21	41	2.183
Стефан Владислав II (1316–c.1325) 1:	Динар	Ljubić T. III.23–24	1	2.200

Жабаре – 38

Стефан Урош III (1321–1331) 20:	Динар	Ljubić T. VI.15–21	18	2.165
	Динар	Марић IV	2	2.050
Стефан Душан (1331–1355) 18:	Динар	Ljubić T. V.23–24	4	1.740
	Динар	Ljubić T. VI.1–3	14	1.884

Прилужје (Придворица) – 56

Стефан Урош III (1321–1331) 4:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	4	1.610
Стефан Душан (1331–1355) 52:	Динар	Ljubić T. V.8–14	52	1.611
Прилужје (Призрен) – 45				
Стефан Урош III (1321–1331) 13:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	13	1.648
Стефан Душан (1331–1355) 32:	Динар	Ljubić T. V.8–14	32	1.613

Нови Бановци – 418

Стефан Драгутин (1276–1316) 1:	Динар	Ljubić T. V.15–18	1	1.880
Стефан Урош III (1321–1331) 5:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	1	1.420
	Динар	Ljubić T. IX.9	4	1.593
Стефан Душан (1331–1355) 223:	Динар	Ljubić T. V.8–14	10	1.591
	Динар	Ljubić T. V.8–14 имит.	1	1.490
	Динар	Ljubić T. V.23–24	1	1.710
	Динар	Ljubić T. VI.1–3	1	1.680
	Динар	Ljubić T. VI.22–24, VII.1–4	54	1.621
	Динар	Ljubić T. VI.22–24, VII.1–4 имит.	1	1.980
	Динар	Ljubić T. VI.22–24, VII.1–10 имит.	2	1.770
	Динар	Ljubić T. VII.5–10	122	1.464
	Динар	Ljubić T. VII.16–18	30	1.468
	Динар	Марић T. XLII/XLIII.3	1	1.390
Карло Роберт (1307–1342) 183:	Денар	Huszár 479	2	0.805
	Денар	Huszár 495	98	0.716
	Денар	Huszár 497	83	0.658
Лудвиг I (1342–1382) 5:	Денар	Huszár 532	5	0.664

Сигисмунд (1387–1437) 1:	Денар	Huszár 578	1	0.510
Соко Бања – 124				
Стефан Драгутин (1276–1316) 4:	Динар	Ljubić T. V.15–18	4	1.553
Стефан Урош II (1282–1321) 1:	Динар	Ljubić T. IV.8–18	1	2.040
Стефан Урош III (1321–1331) 1:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	1	1.550
Стефан Душан (1331–1355) 118:	Динар	Ljubić T. V.8–14	12	1.445
	Динар	Ljubić T. V.8–14 имит.	1	1.450
	Динар	Ljubić T. VI.22–24, VII.1–4	18	1.467
	Динар	Ljubić T. VII.5–10	51	1.348
	Динар	Ljubić T. VII.11–12	1	1.070
	Динар	Ljubić T. VII.13	2	1.015
	Динар	Ljubić T. VII.16–18	33	1.306
Генерал Кантарцијево (Варна) – 14				
Стефан Душан (1331–1355) 14:	Динар	Ljubić T. VII.5–10	2	0.680
	Динар	Ljubić T. VII.11–12	3	0.907
	Динар	Ljubić T. VII.13	2	0.690
	Динар	Ljubić T. VII.16–18	1	1.280
	Динар	Ljubić T. VII.19–21?	1	1.070
	Динар	Ljubić T. VII.22–24	5	1.028
Белово – 284				
Стефан Урош III (1321–1331) 4:	Динар	Ljubić T. VI.15–21	4	2.103
Стефан Душан (1331–1355) 279:	Динар	Ljubić T. VI.1–3	6	1.685
	Динар	Ljubić T. VII.5–10	7	1.319
	Динар	Ljubić T. VII.16–18	1	1.240
	Динар	Ljubić T. VIII.3–7	112	1.357
	Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	50	1.068
	Динар	Ljubić T. VIII.11	95	1.005
	Динар	Ljubić T. IX.3–6	7	1.320
	Динар	Ljubić T. XV.23	1	0.950
Време Стефана Уроша (1355–1371) 1:	Динар	Ljubić T. VIII.8–9	1	1.110
Кичево 1 – 191				
Стефан Душан (1331–1355) 181:	Динар	Ljubić T. VIII.3–7	169	1.405
	Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	3	1.023
	Динар	Ljubić T. VIII.11	5	1.166
	Динар	Ljubić T. VIII.21–24	2	1.465
	Динар	Ljubić T. IX.3–6	2	1.390
Раниеро Зено (1253–1268) 5:	Гросо	Papadopoli 1	5	2.066
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	1.980
Јакопо Контарини (1275–1280) 2:	Гросо	Papadopoli 1	2	2.135
Ђовани Соранџо (1312–1328) 1:	Гросо	Papadopoli 2	1	2.030
Франческо Дандоло (1329–1339) 1:	Гросо	Papadopoli 4	1	2.180

Непознато – 6

Стефан Душан (1331–1355) 6:

Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	3	1.107
Динар	Ljubić T. IX.3–6	2	1.515
Динар	Ljubić T. XV.23	1	1.180

Урошевац – 435

Стефан Душан (1331–1355) 434:

Динар	Ljubić T. VIII.3–7	1	1.620
Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	108	1.034
Динар	Ljubić T. VIII.11	105	0.995
Динар	Ljubić T. VIII.21–24	138	1.392
Динар	Ljubić T. IX.3–6	82	1.490
Стефан Урош (1355–1371) 1:	Ljubić T. VIII.15	1	0.890

Нови Пазар – 252

Стефан Душан (1331–1355) 247:

Динар	Ljubić T. VII.16–18	1	1.240
Динар	Ljubić T. VIII.3–7	63	1.458
Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	49	1.176
Динар	Ljubić T. VIII.11	93	1.148
Динар	Ljubić T. VIII.21–24	8	1.439
Динар	Ljubić T. IX.3–6	33	1.495

Стефан Урош (1355–1371) 4:

Динар	Ljubić T. IX.13–14	1	–
Динар	Ljubić T. X.6–10	3	1.073
Ђурађ Бранковић (c.1402–1456) 1:	Ljubić T. XIII.18–19	1	0.540

Нови Пазар(?) – 8

Стефан Душан (1331–1355) 3:

Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	2	1.110
Динар	Ljubić T. VIII.11	1	1.000
Време Стефана Уроша (1355–1371) 5:	Ljubić T. VIII.8–9	4	0.985
	Димитријевић 1974, сл. 21–22	1	1.020

Бујановац – 26

Стефан Урош (1355–1371) 25:

Динар	Ljubić T. IX.13–14	25	1.045
Динар	Ljubić T. XIV.11	1	1.000

Гњилане–Урошевац – 19

Стефан Душан (1331–1355) 18:

Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	1	0.940
Динар	Ljubić T. VIII.11	10	1.027
Динар	Ljubić T. VIII.21–24	7	1.333
Динар	Ljubić T. VIII.13	1	0.770

Време Стефана Уроша (1355–1371) 1:

Коштунић – 25

Стефан Душан (1331–1355) 6:

Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	6	1.003
Динар	Ljubić T. VIII.15	6	0.842
Динар	Димитријевић 1959, сл. 21–22	2	0.860
Динар	Димитријевић 1959, сл. 23–24	11	0.836

Ђаковица – Рача – 9

Стефан Душан (1331–1355) 5:	Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	2	1.055
Вукашин (1365–1371) 4:	Динар	Ljubić T. VIII.11	3	0.943
	Динар	Ljubić T. X.17–23	4	0.930

Стоби – 90

Стефан Душан (1331–1355) 6:	Динар	Ljubić T. V.8–14	1	1.250
	Динар	Ljubić T. VII.16–18	1	1.470
	Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	3	1.180
	Динар	Ljubić T. VIII.11	1	1.270
Време Стефана Уроша (1355–1371) 4:	Динар	Ljubić T. VIII.8–9	4	1.050
Стефан Урош (1355–1371) 10:	Динар	Ljubić T. IX.13–14	1	0.930
	Динар	Ljubić T. IX.15–18	8	1.010
	Динар	Ljubić T. X.6–10	1	1.010
Јован Оливер (c.1350–c.1360) 2:	Динар	Ljubić T. XIV.11	1	0.900
	Динар	Ljubić T. XIV.13–14	1	1.030
Вукашин (1365–1371) 41:	Динар	Ljubić T. X.17–23	34	1.075
	Динар	Ljubić T. X.24–25	7	1.069
Време Вукашина (1365–1371) 1:	Динар	Ljubić T. XV.24	1	1.410
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) 3:	Гросо	Papadopoli 1	3	2.243
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) имит? 9:	Гросо	Papadopoli 1 имит.	9	1.878
Јакопо Контарини (1275–1280) 1:	Гросо	Papadopoli 1	1	1.820
Пиетро Градениго (1289–1311) 1:	Гросо	Papadopoli 2	1	2.110
Ђованни Соранцо (1312–1328) 2:	Гросо	Papadopoli 2	2	2.110
Франческо Дандоло (1329–1339) 5:	Гросо	Papadopoli 4	5	2.058
Андреа Дандоло (1343–1354) 5:	Гросо	Papadopoli 2	5	2.128

Смедеревска Паланка – 32

Стефан Урош (1355–1371) 31:	Динар	Димитријевић 1969, сл. 25–30	31	0.720
Кнез Лазар (c.1370–1389) 1:	Динар	Димитријевић 1959, сл. 86–95	1	0.730

Кичево 2 – 316

Стефан Душан (1331–1355) 13:	Динар	Ljubić T. V.8–14	2	1.640
	Динар	Ljubić T. VII.16–18	1	1.350
	Динар	Ljubić T. VIII.3–7	8	1.288
	Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	2	1.030
Време Стефана Уроша (1355–1371) 7:	Динар	Ljubić T. VIII.8–9	7	1.024
Стефан Урош (1355–1371) 32:	Динар	Ljubić T. IX.13–14	2	0.985
	Динар	Ljubić T. IX.15–18	16	1.008
	Динар	Ljubić T. IX. 19–21	2	0.960
	Динар	Ljubić T. X.2	1	0.840
	Динар	Ljubić T. X.6–10	11	0.956
Јован Оливер (c.1350–c.1360) 2:	Динар	Ljubić T. XIV.12	2	1.060
Вукашин (1365–1371) 150:	Динар	Ljubić T. IX.25–26	1	1.000
	Динар	Ljubić T. X.17–23	63	1.108
	Динар	Ljubić T. X.17–23 имит.	2	0.770

	Динар	Ljubić T. X.24–25	59	1.050
	Динар	Ljubić T. X.24–25 имит.	2	1.060
	Динар	Ljubić T. X.26	21	0.908
	Динар	Сариа, бр. 35	2	0.760
Краљ Марко (1371–1395) 5:	Динар	Ljubić T. XI.1–2	2	1.175
	Динар	Ljubić T. XI.3	3	1.153
Андреаш (1371–1393) 10:	Динар	Ljubić T. XI.6	10	0.885
Неименовани краљ (c.1365–c.1380) 5:	Динар	Сариа, бр. 2	2	0.970
	Динар	Марић III/2	3	1.020
Неименована краљица (c.1370–c.1380) 26:	Динар	Ljubić T. XI.4	10	0.988
	Динар	Ljubić T. XI.5	3	1.087
	Динар	Ljubić T. XI.7–8	13	0.884
Јован Драгаш (1371–c.1380/5) 7:	Динар	Марић I	5	0.942
	Динар	Марић II	2	0.870
Време Вукашина (1365–1371) : 3	Динар	Неодређен	3	1.033
Андија Гропа (c.1377–c.1385) 2:	Динар	Ljubić T. XIV.21	1	0.700
	Динар	Ljubić T. XIV.22	1	0.880
Кнез Лазар (c.1370–1389) 12:	Динар	Ljubić T. XI.9–11	7	1.034
	Динар	Ljubić T. XI.14	2	0.915
	Динар	Ljubić T. XI.15	1	1.110
	Динар	Ljubić T. XI.22	1	1.120
	Динар	Ljubić T. XI.23	1	0.950
Ђурађ И Балшић (c.1370–1378) 1:	Динар	Ljubić T. XIV.3	1	0.760
Лоренцо Тиеполо (1268–1275) имит. 41:	Гросо	Papadopoli 1 имит.	41	0.981

Чука – 92

Стефан Урош III (1321–1331) 1:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	1	2.110
Кнез Лазар (c.1370–1389) 78:	Динар	Ljubić T. XI.12–13	4	1.150
	Динар	Ljubić T. XI.14	8	0.973
	Динар	Ljubić T. XI.15	15	1.031
	Динар	Ljubić T. XI.16	1	1.040
	Динар	Ljubić T. XI.18	46	0.844
	Динар	Димитријевић 1968, сл. 29–32	4	0.778
Вук Бранковић (c.1375–1396) 3:	Динар	Марић I	3	0.807
Јаков (c.1380–c.1395) 10:	Динар	Ljubić T. XII.25	10	0.725

Мрамор – 24

Кнез Лазар (c.1370–1389) 1:	Динар	Марић X	1	0.690
Вук Бранковић (c.1375–1396) 5:	Динар	Ljubić T. XII.24	1	0.520
	Динар	Ljubić T. XII.26	3	0.660
	Динар	Ljubić T. XII.29	1	0.530
Гргур Бранковић (c.1380–c.1395) 7:	Динар	Марић I	7	0.494
Стефан Лазаревић (1389–1427) 10:	Динар	Петровић, бр. 42–47	2	0.515
	Динар	Димитријевић 1966, сл. 45–46	8	0.529
Српски новац 1:	Динар	Неодређен	1	0.470

Мало Боњинце – 177

Кнез Лазар (c.1370–1389) 12:	Динар	Ljubić T. XI.17	12	0.553
Вук Бранковић (c.1375–1396) 98:	Динар	Ljubić T. XII.26	3	0.470
	Динар	Ljubić T. XII.27	2	0.700
	Динар	Ljubić T. XII.29	49	0.452
	Динар	Ljubić T. XII.30	10	0.483
	Динар	Ljubić T. XIII.1	14	0.462
	Динар	Ljubić T. XIII.2	7	0.511
	Динар	Ljubić T. XIII.3	1	0.310
	Динар	Марић VI	12	0.536
Јаков (c.1380–c.1395) 3:	Динар	Ljubić T. XIV.25	3	0.560
Патријарх (c.1380–c.1395) 3:	Динар	Марић I	3	0.480
Призрен (c.1380–c.1395) 11:	Динар	Ljubić T. XIV.26	11	0.389
Стефан Лазаревић (1389–1427) 32:	Динар	Ljubić T. XI.19	7	0.469
	Динар	Ljubić T. XII.3	25	0.442
Иван Шишман (1371–1393) 1:	Сребрни новац	Пенчев 126	1	0.510
Време кнеза Лазара (c.1370–1389) 1:	Динар	Неодређен	1	0.590
Бајазит I (1389–1402) 1:	Акча	Pere 16	1	0.530
Османски новац 15:	Акча	Неодређен	15	0.262

Прокупље – 34

Стефан Лазаревић (1389–1427) 28:	Динар	Ljubić T. XII.10	10	1.098
	Динар	Ljubić T. XII.12	7	1.256
	Динар	Ljubić T. XII.18	8	1.156
	Динар	Марић VIII	1	0.910
	Динар	Марић X	1	1.200
	Динар	Марић XV/1	1	1.220
Ђурађ Бранковић (c.1402–1456) 1:	Динар	Ljubić T. XIII.6, 9	1	1.210
Балша III (1403–1421) 1:	Динар	Ljubić T. XIV.6–8	1	1.110
Дубровник (1422–1438) 1:	Гросо	Rešetar 16. тип	1	1.260
Мурат II (1421–1444; 1445–1451) 3:	Акча	Pere 53	3	1.143

Сот – 309

Ђурађ Бранковић (c.1402–1456) 43:	Динар	Ljubić T. XIII.5	4	0.905
	Динар	Ljubić T. XIII.6, 9	2	0.940
	Динар	Ljubić T. XIII.17	11	0.740
	Динар	Ljubić T. XIII.23	26	0.789
Дубровник (1422–1438) 3:	Гросо	Решетар 16. тип	3	0.937
Еберхард II (1200–1246) 1:	Пфениг	Luschin 24	1	0.540
Андреа Контарини (1368–1382) 1:	Солдино	Papadopoli 5–6	1	0.470
Карло Роберт (1307–1342) 1:	Денар	Huszár 495	1	0.660
Лудвиг I (1342–1382) 7:	Денар	Huszár 542	1	0.600
	Денар	Huszár 547	5	0.472
	Денар	Huszár 548	1	0.300
Марија (1385–1395) 14:	Денар	Huszár 566	8	0.426
	Денар	Huszár 569	6	0.430

Сигисмунд (1387–1437) 200:	Денар	Huszár 576	197	0.446
	Денар	Huszár 578	1	0.640
	Парвус	Huszár 580a	2	0.255
Јован Моравски (1387–1394) 1:	Солдо	CNI 14–18	1	0.610
Антонио II Панциера (1402–1411) 22:	Солдо	CNI 1–7	22	0.614
Лудвиг II од Тека (1412–1437) 16:	Солдо	CNI 1–2	16	0.544

Банатска Дубица – 3086

Стефан Лазаревић (1389–1427) 7:	Динар	Ljubić T. XII.10	2	0.790
	Динар	Ljubić T. XII.18	3	0.957
	Динар	Ljubić T. XII.20	1	1.080
	Динар	Марић XIII	1	0.980
Ђурађ Бранковић (с. 1402–1456) 443:	Динар	Ljubić T. XIII.5	93	0.769
	Динар	Ljubić T. XIII.6, 9	36	0.825
	Динар	Ljubić T. XIII.11	1	0.830
	Динар	Ljubić T. XIII.17	133	0.793
	Динар	Ljubić T. XIII.23	180	0.774
Балша III (1403–1421) 1:	Динар	Ljubić T. XIV.6–8	1	0.750
Лудвиг I (1342–1382) 1:	Денар	Huszár 547	1	0.170
Сигисмунд (1387–1437) 2630:	Гулден	Huszár 572	1	3.480
	Гулден	Huszár 573	1	3.550
	Гулден	Huszár 574	1	3.550
	Денар	Huszár 576	3	0.350
	Парвус	Huszár 580	2597	0.212
	Парвус	Huszár 580a	2	0.190
	Парвус	Huszár 581	2	0.150
	Дукат	Huszár 584	23	0.188
Антонио II Панциера (1402–1411) 2:	Солдо	CNI 1–7	2	0.610
Лудвиг II од Тека (1412–1437) 1:	Солдо	CNI 1–2	1	0.490
Мурат II (1421–1444; 1445–1451) 1:	Акча	Pere 53	1	0.920

Подени – 38

Ђурађ Бранковић (с. 1402–1456) 34:	Динар	Ljubić T. XIII.14	4	0.823
	Динар	Ljubić T. XIII.15	4	0.993
	Динар	Ljubić T. XIII.16	19	1.022
	Динар	Ljubić T. XIII.21	1	1.410
	Динар	Марић V/1	6	1.020
Мурат II (1421–1444; 1445–1451) 4:	Акча	Pere 63	4	0.985

Раброво – 13

Ђурађ Бранковић (с. 1402–1456) 13:	Обол	Ljubić T. XIII.20	8	0.286
	Обол	Марић IX	1	0.180
	Обол	Марић X	4	0.240

Гостивар(?) – 83

Стефан Драгутин (1276–1316) 3:	Динар	Ljubić T. III.13–19	1	1.810
	Динар	Ljubić T. V.15–18	1	1.580

	Динар	Ljubić T. V.19–22	1	1.480
Стефан Урош II (1282–1321) 2:	Динар	Ljubić T. IV.1–7	2	1.840
Стефан Урош III (1321–1331) 3:	Динар	Ljubić T. IV.22–24, V.1	1	1.530
	Динар	Ljubić T. VI.15–21	1	1.960
	Динар	Марић IV	1	2.290
Стефан Душан (1331–1355) 32:	Динар	Ljubić T. V.8–14	3	1.623
	Динар	Ljubić T. V.23–24	1	1.120
	Динар	Ljubić T. VI.1–3	1	2.060
	Динар	Ljubić T. VI.22–24, VII.1–4	16	1.596
	Динар	Ljubić T. VII.5–10	2	1.480
	Динар	Ljubić T. VIII.3–7	1	1.430
	Динар	Ljubić T. VIII.10, 12, 14, 16–19	3	1.287
	Динар	Ljubić T. VIII.11	5	1.050
Време Стефана Уроша (1355–1371) 7:	Динар	Ljubić T. VIII.8–9	1	0.930
	Полудинар	Ljubić T. XIV.30, XV.1–3	1	0.430
	Полудинар	Ljubić T. XV.4–9	5	0.520
Стефан Урош (1355–1371) 2:	Динар	Ljubić T. IX.15–18	1	1.190
	Динар	Ljubić T. X.6–10	1	1.050
Јован Оливер (c.1350–c.1360) 1:	Динар	Ljubić T. XIV.13–14	1	1.120
Вукашин (1365–1371) 14:	Динар	Ljubić T. X.17–23	13	1.039
	Динар	Ljubić T. X.24–25	1	1.090
Кнез Лазар (c.1370–1389) 5:	Динар	Ljubić T. XI.9–11	1	1.170
	Динар	Марић X	3	0.587
	Динар	Димитријевић 1959, сл. 86–95	1	0.810
Вук Бранковић (c.1375–1396) 13:	Динар	Ljubić T. XII.24	1	0.690
	Динар	Ljubić T. XII.26	5	0.702
	Динар	Ljubić T. XII.27	4	0.693
	Динар	Ljubić T. XIII.2	2	0.580
	Динар	Димитријевић 1967, сл. 27–30	1	0.590
Јаков (c.1380–c.1395) 1:	Динар	Ljubić T. XII.25	1	0.950

Vesna Radic, National Museum, Belgrade
Vujadin Ivanišević, Institute of Archaeology, Belgrade

HOARDS OF SERBIAN MEDIEVAL COINS IN BELGRADE NATIONAL MUSEUM COLLECTION

The largest treasury of Serbian medieval coins is stored and kept in the National Museum in Belgrade. As parts of it – systematic collection, numerous hoards and separate collections represent the cornerstone for studying of national coinage. Having that in mind the authors started with their systematic study and cataloguing with the main idea that in the course of studying of Serbian medieval coins in the Museum collection the analysis of hoards first of all could yield significant data and answer the questions related to the chronology, extent of the issues and dies. The study of these finds was taken as priority.

On this occasion 32 hoards with 6930 pieces of Serbian medieval coins and all the other contemporaneous coins were classified. The determination was done according to the rulers, nominals, mints, issues, sigla and references in the most reliable catalogues. All the specimens were weighed. In such a way we got basic information about coin hoards while for the second phase of the work we plan the comprehensive analysis of the hoards with all the necessary descriptions.

At this first level of study we acquired a solid basis for the interpretation of money circulation from the beginning of minting of Serbian denars at the end of the 13th century until the middle of the 15th century when Serbia came under the Ottoman rule. The coin hoards from the collection of National Museum in Belgrade illustrate the complete Serbian coinage and represent the key to the interpretation of coinage and money circulation in our territories.

The coinage in the time of king Stefan Dragutin, Stefan Uroš II Milutin and Stefan Vladislav could be clearly apprehended from the hoards deposited in the National Museum: Tetovo (Skoplje), Ducina, Bosnia?, Postenje, Dobrište and Kragujevac. These finds clearly demonstrate the advancement of coinage in Serbia and its expansion by way of development of monetary relations and establishing of new mints.

We have most information for the period of reign of king Stefan Uroš III and czar Stefan Dušan. There is large number of hoards with many deposited coins: Zabare, Priluzje (Pridvorica and Prizren), Novi Banovci, Soko Banja, General Kantardzijev (Varna), Belovo, Kicevo 1, the hoard from the unknown site, Uroševac and Novi Pazar. Numerous types and their issues reflecting the advanced and well-organized coinage are represented in these hoards.

The amplification of the monetary system during the reign of czar Stefan Uroš V and appearance of parallel coinage of king Vukašin and other regional lords is confirmed by the finds from Bujanovac, Gnjilane–Uroševac, Koštunica, Djakovica–Raca, Stobi, Smederevska Palanka and especially Kicevo 2. This last mentioned hoard represents the key to the understanding of complexity of monetary relations in this period.

The time of knez Lazar, Vuk Brankovic and other vassal masters is represented in the hoards from Cuka, Mramor and Mali Bonjinac. Although small in number they reveal the depth of crisis in which the Serbian territories sank in the last quarter of the 14th century.

Finds from Prokuplje, Sot, Banatska Dubica, Podeni and Rabrovo belong to the final period of coinage in the medieval Serbia. These hoards where also the coins of other states and cities were present bear witness that despotate faced, after political and economic turn towards Hungary, different economic structure, no doubt as a consequence of the trade development.

With presented hoards the list of hoards stored in the collections of the National Museum in Belgrade should not be considered complete. Serbian coins are present although in small quantity in the hoards of Bosnian coins. At the same time certain large finds are scattered within the systematic collection of the National Museum, like the large hoard from Kosovo Polje discovered in 1873 or the hoard of 'denars with flag' from Studenica found in 1908 (Dimitrijević 1981, 30–32, no 66; 11–12, no 16; with earlier literature). There are also some hoards that are parts of certain collections as Kovacević collection where is the hoard from Vinča discovered in 1902 (Bajalović – Hadži-Pešić 1977, 100) and some other finds as well. We would like also to add at the end that the collection of the National Museum in Belgrade was recently enriched with an exceptional hoard of trachea of king Radoslav discovered at Ras fortification in 1972 (Gaj–Popović 1976, 121–132; Gaj–Popović 1985, 102–118).

The investigators are facing a difficult task to present exceptionally rich and abundant numismatic material, as well as to reconstruct from the Museum collections those 'lost' finds and that will, on the whole, contribute to the more comprehensive understanding of the monetary system of the medieval Serbia.